

Nr 137

Av herr **Björk** och herr **Hansson, Torsten**, om utredning angående invandrade minoriteters bibehållande av sin egenart.

(Lika lydande med motion nr 175 i Andra kammaren)

Invandringen av utländska medborgare till Sverige har under de senaste åren uppvisat en stark ökning. Detta gäller även invandringsöverskottet efter fråndragande av återutvandringen. Alla prognoser tyder på att vi även i fortsättningen bör räkna med ett betydande invandringsöverskott varje år. Också med en restriktiv invandringspolitik kan det väntas att antalet i utlandet födda invånare stadigt ökar. En överenskommelse i någon form med EEC kan på längre sikt väntas ytterligare öka arbetskraftens internationella rörlighet. Sverige måste på grund av sin höga välförhållanden räkna med att förbli mottagarland för immigranter.

De svenska statsmakterna söker möta denna utveckling genom en rad åtgärder i syfte att underlätta invandrarnas sociala och kulturella anpassning till svenska förhållanden. Den officiella målsättningen är att undvika uppkomsten av ett språkligt och kulturellt isolerat utlänningsproletariat inom våra gränser. Vi ansluter oss till denna målsättning och ställer oss helt positiva till vidtagna och planerade åtgärder i nämnd riktning.

Det finns emellertid en aspekt av invandringsproblematiken som hittills endast i ringa mån uppmärksammas av statsmakterna men som föranlett delade meningar i den offentliga debatten. Den gäller i vad mån det svenska samhället kan och bör underlätta och främja strävanden att bevara invandrande minoritetsgruppers språkliga, kulturella och religiösa egenart.

Det kan förefalla som om en medveten assimilationspolitik står i klar motsättning till de strävanden som här avses. Problemet visar sig emellertid mer komplicerat vid närmare betraktande. Strävanden att snabbt ge invandrarna kunskaper i svenska språket behöver ingalunda stå i motsättning till stöd åt undervisning och fortbildning på deras eget språk. Tvåspråkighet hos ett visst antal medborgare kan vara en värdefull nationell tillgång i en tid som präglas av allt livligare internationella kontakter. Invandrarnas sociala anpassning kan mycket väl tänkas gå smidigare, om man undviker att brutalt avskära deras förbindelser med en tidigare kulturmiljö. Allmänt humanitära invändningar kan också riktas mot en alltför hårdhänt assimileringspolitik. Invandrarens känsla av mänsklig isolering i en ny miljö kan förstärkas, om han ställes inför kravet att så snabbt som möjligt skaffa sig en ny nationell identitet.

Vissa av de problem som här antydes har redan tangerats av statsmakterna. 1964 års utlands- och internatskoleutredning har sålunda haft i uppdrag att pröva frågan om vissa minoriteters skolgång. Utredningen har nyligen framlagt vissa förslag i detta ämne, men den har markerat att de föreslagna åtgärderna väsentligen tar sikte på de närmaste 5 à 10 åren, och den har sett sig förhindrad att penetrera hela problemet om bevarande av invandrarnas språkliga, kulturella och religiösa egenart. På en viktig punkt har delade meningar förekommit inom utredningen. Ledamöterna Fälthelm och Myrdal har sålunda motsatt sig statsbidrag till två konfessionella skolor och varnat för utvecklandet i vårt land av ett parallellskolesystem.

Vi finner det befogat att statsmakterna i tid överväger de problem som kan uppstå, om krav på konfessionella skolor ökar i takt med invandringen från länder med starkt avvikande religiös miljö. Eftergifter i enstaka fall kan här skapa synnerligen besvärande prejudikat. Samtidigt finner vi det angeläget att religionsundervisningens ställning och utformning inom vårt skolväsen uppmärksammas utifrån den speciella invandraraspekten. Ett mera mångfasetterat religiöst liv i vårt land behöver inte medföra faror utan kan tvärtom innebära en kulturell tillgång. Statsmakterna bör därför inte intaga en principiellt negativ hållning till frivillig undervisning i olika religioner, även om man bör vara på sin vakt mot uvecklingen av konfessionella skolor. I den mån kyrkans relationer till staten förändras och de fria kristna samfundet i framtiden kan påräkna olika former av samhällligt stöd aktualiseras också problemet om liknande stöd åt företrädare för andra riktningar inom kristendomen och för främmande religioner. Detta problem förtjänar att i god tid övervägas.

När det gäller olika minoritetsgruppers allmänna kulturella aktivitet, synes det för närvarande som om det saknas klara riktlinjer för statsmakternas handlande. Självfallet kan problemen här gestalta sig olika för olika minoritetsgrupper. Särskild hänsyn visas sålunda av historiska och politiska skäl den finskspråkiga minoriteten. Det kan nämnas att Centralförbundet för finska föreningar i Sverige erhållit stöd ur anslaget Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, medan Estniska kommittén fått avslag på motsvarande ansökan. På kulturpolitikens område kan det anmäla sig en rad specialproblem. Bör statsbidrag utgå till kulturtidskrifter på främmande språk? Finns det skäl att främja utgivning av invandrade författares verk på deras eget språk? I vilken utsträckning bör biblioteken förses med litteratur på olika minoritetsgruppers språk? Vilka insatser kan vara motiverade inom frivilligt folkbildningsarbete och vuxenutbildning när det gäller hänsyn till invandrade minoritetsgruppers speciella önskemål och behov?

Attityden till problem av denna art har nära samband med bedömningen av invandrarnas bosättning. Myndigheterna synes vilja undvika en alltför stark koncentration av utlänningar till vissa orter och försöker i stället

medverka till deras spridning över landet. Onekligen finns det starka skäl att motverka uppkomsten av »utlänningsghetton». Men eftersom man inte realistiskt kan räkna med att alla utläningar snabbt smälter in i en helt svenskspråkig miljö, kan en alltför långt driven spridningspolitik i onödan öka deras mänskliga isolering och minska deras möjligheter till kulturella aktiviteter på grundval av det egna språket. Här föreligger sålunda ett besvärligt avvägningsproblem, som behöver ytterligare analyseras. Givetvis måste också arbetsmarknadspolitiska synpunkter påverka bedömningen.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av de principiella riktlinjerna för statsmakternas handlande i frågor berörande invandrande minoritetsgruppers strävan att bevara sin språkliga, kulturella och religiösa egenart.

Stockholm den 20 januari 1967

Kaj Björk (s)

Torsten Hansson (s)
